

Jørgen Elklit og Svend-Erik Skaaning

Valg og demokrati i den tredje verden

I 1994 udkom et nummer af *politica* med en række bidrag, som på forskellig vis behandlede temaet *Demokratisering – hvorfor, hvordan, hvornår?* Dengang blev det konstateret, at „der i udforskningen af de seneste 20 års demokratiseringsudvikling [har] været en overvægt af undersøgelser af demokratiseringsprocesserne i Sydeuropa og Latinamerika“ (Elklit, 1994: 269). I dag, halvandet årti senere, er det tydeligt, at den trend er blevet brudt. Med det nye verdensbillede oplevede demokratiseringsforskningen en voldsom ekspansion og udviklede sig på mange måder til en selvstændig disciplin inden for statskundskaben. Baggrunden for denne udvikling var naturligvis, at den tredje demokratiseringsbølge havde spredt sig fra Sydeuropa og Latinamerika til stort set alle afkroge af verden.

Ser vi lidt nærmere på udviklingen (jf. tabellen på næste side), viser det sig, at andelen af frie lande – som vi her tager fra Freedom House's *Freedom in the World Survey* – voksede markant i perioden mellem demokratiseringsbølgens begyndelse i 1974 (markeret ved *Nellikerevolutionen* i Portugal) indtil dens klimaks i 1992 (kort efter Murens fald og Sovjetunionens opløsning i de foregående år). Fra at udgøre en smule mere end en fjerdedel af alle lande, steg andelen til 40 pct. I dag kan næsten halvdelen af verdens lande betegnes som frie. Men det er tydeligt, at udviklingen efterfølgende er stilnet af. Kun Østeuropa kan fremvise nævneværdige forbedringer i perioden fra 1992 til 2008. Desuden er det iøjnefaldende, at demokratiseringsbølgen ikke har været i stand til at bryde igennem barriererne i Mellemosten og Nordafrika. Efter et lille skvulp i kølvandet på Den Kolde Krigs ophør, er man nu tilbage ved udgangspunktet (jf. Skaaning, 2007).

Dette temanummer af *politica*, *Valg og demokrati i den tredje verden*, lægger sig i forlængelse af forgængerer på andre måder end den ovenstående, opdaterede oversigt. For det første er der mere fokus på demokratiudviklingen efter overgangen til en form for elektoralt („minimalistisk“) demokrati snarere end selve transitionsperioden. For det andet er der tale om nye casestudier. I det første bidrag viser Lise Rakner og Lars Svåsand, hvordan de politiske magthavere i Malawi og Uganda har forsøgt at udnytte administrative og legale virkemidler til at (gen)vinde valg. Derefter viser Ragnhild Muriaas, at det store sydafrikanske regeringsparti, ANC, også spiller en altdominerende rolle på lokalt plan, hvor partiet godt nok tolererer opposition, men også påvirker den institutionelle ramme til egen fordel.

I nummerets tredje artikel diskuterer Johanna Söderström på baggrund

Verdens lande klassificeret i Freedom House's tre hovedkategorier, 1974, 1992 og 2008

Region	År	Frie	Delvist frie	Ufrie
Alle	1974	27 (41)	32 (48)	41 (63)
	1992	40 (75)	39 (73)	21 (38)
	2008	46 (89)	32 (62)	22 (42)
Nord- og Sydamerika	1974	39 (10)	39 (11)	25 (7)
	1992	60 (21)	34 (12)	6 (2)
	2008	71 (25)	26 (9)	3 (1)
Afrika syd for Sahara	1974	7 (3)	30 (12)	63 (25)
	1992	19 (9)	49 (23)	32 (15)
	2008	21 (10)	48 (23)	31 (15)
Asien og Oceanien	1974	26 (8)	42 (13)	32 (10)
	1992	43 (16)	30 (11)	27 (10)
	2008	41 (16)	38 (15)	21 (8)
Østeuropa	1974	0 (0)	0 (0)	100 (9)
	1992	23 (6)	62 (16)	15 (4)
	2008	46 (13)	29 (8)	25 (7)
Mellemøsten og Nordafrika	1974	11 (2)	26 (5)	63 (12)
	1992	5 (1)	56 (10)	39 (7)
	2008	6 (1)	33 (6)	61 (11)

Kilde: Freedom House (www.freedomhouse.org). Tallene før parenteserne er procent-satser, mens tallene i parentes angiver antal lande.

af en række fokusgruppeinterviews, hvorvidt ekskombattanter fra borgerkrigen i Liberia deltager i landets nylige demokratiseringsproces og opfatter den som legitim. I det sidste casestudie analyserer Michael Seeberg, hvorfor Mongoliet har klaret sig markant bedre end de andre postkommunistiske lande i Centralasien. Han når frem til at udpege en særegen kombination af nomadekultur og klanpolitik som den væsentligste forklaring.

Temanummerets afsluttende artikel er skrevet af Agnes Cornell. På baggrund af en omfattende statistisk analyse konkluderer hun, at demokratibistand primært har en positiv virkning på demokratiniveauet i autokratiske regimetyper, der har stabile politiske institutioner og en lang tidshorisont.

Dette resultat rejser naturligt spørgsmålet, om det så også er her, at de vestlige landes demokratistøtte ender.

De fire casestudier af valg og demokrati demonstrerer, at et fokus på de særlige forhold i konkrete situationer i individuelle lande kan føre til interessant og velunderbygget indsigt. I sidste ende er sigtet fortsat at nå frem til generelle udsagn om, hvad der kan forklare for eksempel demokratiudviklingen i et bestemt land. De konkrete begivenheder og processer – som de fremstår efter detaljerede og grundige studier af få cases – er vigtige som grundelementer i en argumentationskæde. Det samme gælder statistiske studier som den sidste artikel om demokratibistandens virkninger. De bidrager dog med en anden form for viden, som bygger på analysen af et større antal cases og derfor har et mere umiddelbart generaliseringspotentiale. Begge tilgange er nyttige og kan – og bør – spille sammen med henblik på at frembringe en større forståelse af valg og demokratisering i den tredje verden, også selv om bidragene her ikke har integreret de to tilgange.

Litteratur

- Elklit, Jørgen (1994). „Demokratisering – hvorfor, hvordan, hvornår?“, *politica*, 23. årgang, nr. 3, pp. 269-283.
- Skaaning, Svend-Erik (2007). „Demokratisk underskud. Mellemøsten i komparativt perspektiv“, *politica*, 39. årgang, nr. 2, pp. 168-183.